

Udskriftsdato: søndag den 11. januar 2026

VEJ nr 10309 af 20/12/2016 (Gældende)

Vejledning om hjælp i særlige tilfælde og hjælp til efterlevende efter kapitel 10 og 10 a i lov om aktiv socialpolitik

Ministerium: Beskæftigelsesministeriet

Journalnummer: Beskæftigelsesmin.,
Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, j.n. 15/13667

Vejledning om hjælp i særlige tilfælde og hjælp til efterlevende efter kapitel 10 og 10 a i lov om aktiv socialpolitik

Indledning

1. Vejledningen om hjælp i særlige tilfælde og hjælp til efterlevende efter kapitel 10 og 10 a i lov om aktiv socialpolitik afløser kapitel 10 i Socialministeriets vejledning nr. 39 af 5. marts 1998.

I denne vejledning gennemgås reglerne i kapitel 10 og 10 a i lov om aktiv socialpolitik (aktivloven), jf. seneste lovbekendtgørelse nr. 468 af 20. maj 2016 med senere ændringer, og bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp (Efterlevelseshjælpsbekendtgørelsen) samt seneste praksis fra Ankestyrelsen. Desuden gennemgås relevante bestemmelser i retssikkerhedsloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven samt almindelige forvaltningsretlige principper for god forvaltningsskik som bilag 1.

2. Siden Socialministeriets vejledning af 5. marts 1998 er der indtil 1. december 2016 vedtaget følgende ændringer i kapitel 10 og 10 a i lov om aktiv socialpolitik:

- Lov nr. 1115 af 29. december 1999 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og lov om social pension (Efterlevelseshjælp, ophævelse af efterlevelsespension m.v.)
- Lov nr. 343 af 28. maj 2002 om ændring af lov om social pension og lov om aktiv socialpolitik (Genindførelse af efterlevelsespension m.v.)
- Lov nr. 423 af 9. juni 2004 om ændring af lov om aktiv socialpolitik, lov om ansvaret for og styringen af den aktive beskæftigelsesindsats, integrationsloven og lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (Tilsyn med kommunale rådighedsvurderinger, tilsyn med kommunernes visitation, aktiveringsfri periode, nedsættelse af befordringsgodtgørelse, refusion m.v.)
- Lov nr. 500 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige lovbestemmelser som følge af forældreansvarsloven (Behandling af retssager om forældremyndighed og tvangsfuldbyrdelse)
- Lov nr. 286 af 15. april 2009 om ændring af lov om leje af almene boliger, lov om leje og forskellige andre love (Initiativer for at forhindre udsættelser af lejere som følge af manglende betaling af husleje m.v.)
- Lov nr. 494 af 12. juni 2009 om ændring af adoptionsloven og forskellige andre love (Adoption uden samtykke, stedbarnsadoption af registreret partners barn fra fødslen m.v.)
- Lov nr. 429 af 28. april 2010 om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. og forskellige andre love (Kompetencen til at træffe afgørelse om lovvalg m.v. efter EF-forordning nr. 883/04 om koordinering af de sociale sikringsordninger m.v.)
- Lov nr. 1399 af 23. december 2012 om ændring af lov om aktiv socialpolitik (Tilskud til tandpleje og hjælp til udsættelsestruede lejere)
- Lov nr. 894 af 4. juli 2013 om ændring af lov om aktiv socialpolitik, SU-loven, lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og forskellige andre love (Reform af kontanthjælpssystemet, uddannelseshjælp for unge, aktivitetstillæg, gensidig forsørgelsespligt mellem samlevende, ændrede rådighedskrav og sanktioner m.v.)
- Lov nr. 721 af 25. juni 2014 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (Barselstillæg, aktivitetstillæg til unge kontanthjælpsmodtagere, kontaktfølgeløbet for uddannelseshjælpsmodtagere, fastsættelse af løn ved offentlig løntilskudsansættelse m.v.)
- Lov nr. 723 af 25. juni 2014 om ændring af lov om aktiv socialpolitik (Midlertidig huslejhjælp)

- Lov nr. 1522 af 27. december 2014 om ændring af lov om aktiv socialpolitik, lov om individuel boligstøtte og kildeskatteloven (Ophævelse af gensidig forsørgelsespligt for samlevende, afskaffelse af laveste forsørgersats, højere boligsikring til unge par med børn, særlig støtte for unge under 30 år, ingen fradrag for lejeindtægter fra logerende i egen bolig m.v.)
- Lov nr. 523 af 29. april 2015 om ændring af lov om Udbetaling Danmark og forskellige andre love (Overførsel af myndighedsområder til Udbetaling Danmark og indførelse af beføjelser til, at Udbetaling Danmark kan foretage registersamkøringer på bl.a. kommunale ydelsesområder m.v.)
- Lov nr. 687 af 27. maj 2015 om ændring af lov om aktiv socialpolitik (Justering af regler om tilskud til tandpleje m.v.)
- Lov nr. 1000 af 30. august 2015 om ændring af lov om aktiv socialpolitik, lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, integrationsloven og forskellige andre love (Indførelse af en integrationsydelse, ændring af reglerne om ret til uddannelses- og kontanthjælp m.v.)
- Lov nr. 1413 af 30. november 2016 om ændring af lov om aktiv socialpolitik og barselsloven (Præciseringer af jobreform fase I og konsekvens for arbejdsgivers ret til refusion ved for sen anmeldelse af graviditetsbetinget sygefravær m.v.)

Denne vejledning beskriver kapitel 10 og 10 a i lov om aktiv socialpolitik med de relevante ændringer.

Aktivlovens formål

3. Formålet med aktivloven er ifølge lovens § 1:

- 1) at forebygge, at personer, der har eller kan få vanskeligheder ved at fastholde et arbejde, får behov for hjælp til forsørgelse, og
- 2) at skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, som ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv og sin familie.

Enhver, der opholder sig lovligt her i landet, har ret til hjælp efter aktivloven, jf. lovens § 3. Personer, der opholder sig i udlandet, kan således som udgangspunkt ikke få hjælp efter loven, herunder efter kapitel 10. Kommunen kan dog i særlige tilfælde tillade, at retten til hjælp bevares under kortvarige ophold i udlandet, jf. lovens § 5.

Når en person søger om hjælp, skal kommunen straks vurdere, om der er behov for at yde vejledning om, hvordan den pågældende så vidt muligt ved egen hjælp kan klare øjeblikkelige eller kommende økonomiske problemer, jf. lovens § 7.

Kommunen skal behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp efter reglerne herom i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og regler fastsat i medfør heraf, jf. lovens § 8.

Der henvises til vedlagte bilag 1 om relevante bestemmelser i retssikkerhedsloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven samt almindelige forvaltningsretlige principper for god forvaltningsskik.

Kapitel 1

Generelt om hjælp i særlige tilfælde

4. Aktivlovens kapitel 10 indeholder regler om hjælp til bl.a. rimeligt begrundede enkeltudgifter, hjælp til sygebehandling, medicin og tandpleje samt hjælp til flytning. Der er tale om hjælp, som ikke er

løbende hjælp til forsørgelse i modsætning til fx kontanthjælp. Hjælpen efter kapitel 10 er skattefri efter ligningslovens § 7, nr. 9 og påvirker ikke modtagerens personfradrag.

Hjælpen efter §§ 81, 81a, 82, 83, 84 og 85 er transbestemt. Det betyder, at der kun kan ydes hjælp efter disse bestemmelser, hvis ansøgeren ikke selv har økonomisk mulighed for at betale udgiften.

Ved vurderingen af, om ansøgeren selv har mulighed for at betale udgiften, lægges der vægt på ansøgerens rådighedsbeløb og formue. Der lægges også vægt på, om ansøgeren har mulighed for at betale udgiften ved hjælp af en afdragsordning eller ved hjælp af et lån. Som udgangspunkt er det forholdene på tidspunktet for kommunens afgørelse, der er afgørende for, om betingelserne for hjælp er opfyldt.

Hjælp efter aktivlovens kapitel 10 er subsidier i forhold til hjælp efter anden lovgivning. Aktivlovens § 83 om hjælp til samværsudgifter skal dog anvendes forud for pensionslovens regler om personligt tillæg. Se nærmere nedenfor under pkt. 44.

Rådighedsbeløb

5. Rådighedsbeløbet fastlægges med udgangspunkt i de månedlige nettoindtægter fratrukket de rimelige og nødvendige faste udgifter. Rådighedsbeløbet skal dække udgifterne til mad, tøj og andre udgifter, se fx principafgørelse 75-14.

Rimelige og nødvendige faste udgifter kan for eksempel være udgifter til husleje, herunder el, vand og varme, telefonabonnement, internet, børnepasning og børnebidrag. Eksemplerne er ikke udtømmende. Udgiften til børnebidrag medregnes som en rimelig og nødvendig udgift i det omfang, bidraget betales, se principafgørelse 55-15.

Som eksempler på udgifter, der som udgangspunkt ikke medregnes, kan nævnes udgifter til håndkøbsmedicin, afdrag på gæld, kabel-tv, ulykkesforsikring og privatskole, se principafgørelserne 27-15 og 75-14.

Formue

6. Hvis ansøgeren har formue i form af kontantbeløb eller andre formuegoder, der kan dække den ansøgte udgift, kan der ikke ydes transbestemt hjælp. Hvis formuen består af andre formuegoder, er det en betingelse, at ansøgeren har mulighed for at realisere formuegodet, jf. principafgørelserne A-24-04 og 42-15.

Afdragsordning og lån

7. Hvis ansøgeren kan betale udgiften ved at indgå en afdragsordning eller ved at optage et lån, kan der ikke ydes transbestemt hjælp. Se fx principafgørelsen 102-09 om muligheden for optagelse af SU-lån. Det er dog en betingelse, at det er realistisk, at ansøgeren kan betale de løbende afdrag. Ved vurderingen heraf indgår afdragenes størrelse, afdragsordningens tidsmæssige udstrækning og ansøgerens økonomi, jf. principafgørelse 75-14.

Det kan ikke uden videre lægges til grund, at borgeren kan opnå en afdragsordning. Det er en del af sagens oplysning, og kommunen skal derfor indhente oplysninger fra borgeren, om borgeren har forsøgt at få en afdragsordning, jf. principafgørelse 18-14.

Kapitel 2

Hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter

§ 81. Kommunen kan yde hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter til en person, som har været ude for ændringer i sine forhold, hvis den pågældendes egen afholdelse af udgifterne i afgørende grad vil vanskeliggøre den pågældendes og familiens muligheder for at klare sig selv i fremtiden. Hjælpen kan normalt kun ydes, hvis udgiften er opstået som følge af behov, der ikke har kunnet forudses. Kommunen kan dog efter en konkret vurdering undtagelsesvis yde hjælp til en udgift, der har kunnet forudses, hvis afholdelsen af udgiften er af helt afgørende betydning for den pågældendes eller familiens livsførelse.

8. Hjælp til betaling af rimeligt begrundede enkeltudgifter efter § 81 forudsætter,

- 1) at ansøgeren har været ude for ændringer i sine forhold (social begivenhed),
- 2) at ansøgerens egen afholdelse af udgifterne i afgørende grad vil vanskeliggøre den pågældendes og familiens muligheder for at klare sig selv i fremtiden (forebyggende sigte), og
- 3) at hjælpen normalt kun ydes, hvis udgiften er opstået som følge af behov, der ikke har kunnet forudses (uforudsigelighed).

Personkreds

9. Kravet om en social begivenhed svarer til kravet for at modtage kontanthjælp m.v. efter lovens § 11. Af principafgørelse 81-13 følger, at en person, der opfylder betingelserne for at modtage kontanthjælp, også opfylder betingelsen om en social begivenhed i aktivlovens § 81.

§ 81 er dog ikke forbeholdt personer, som modtager hjælp efter § 11. Kommunen kan give hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter, selv om ansøgeren ikke i øvrigt får hjælp efter aktivloven.

Visse sociale begivenheder har en begrænset varighed. Af principafgørelse 160-09 ses, at en ægtefælles død kan være en social begivenhed, og at denne sociale begivenhed varer, indtil den økonomiske situation er genoprettet. En social begivenhed i form af samlivsophør, separation og skilsmisse vil også have en begrænset varighed.

Forebyggende sigte

10. Kravet om et forebyggende sigte betyder, at netop det at afholde denne udgift i afgørende grad vil bringe ansøgerens og familiens økonomiske situation ud af balance. Kommunen må i den forbindelse vurdere, om personer med en lavere indkomst normalt vil kunne afholde en sådan udgift.

Da hjælpen skal have et forebyggende sigte, er det en forudsætning, at ansøgeren ikke vil have brug for hjælp måned efter måned. I principafgørelsen 169-12 blev der givet afslag på hjælp til husleje, idet ansøgeren ikke fremover ville være i stand til at klare sig selv. Han havde hidtil fået hjælp til huslejen fra sin mor, som ikke længere kunne hjælpe ham. Der var ikke oplysninger om, at han havde nogen indtægter, herunder indtægt i form af løbende hjælp til forsørgelse. Huslejen var på ca. 4.700 kr. pr. måned.

Det bemærkes i den forbindelse, at der undtagelsesvis kan ydes hjælp til løbende udgifter, hvis der kun er behov for hjælpen i en kort afgrænset periode.

Uforudsigelighed

11. Kravet om uforudsigelighed betyder, at ansøgeren ikke har kunnet tage hensyn til den opståede udgift i sine løbende dispositioner. Udgifter, som man får som følge af fx skilsmisse, betragtes i almindelighed som uforudsigelige udgifter.

Udgifter til fx boligindskud, almindelig udskiftning af køleskabe og andre anskaffelser til husholdningen samt udgifter i anledning af fødsel, dåb og konfirmation må derimod normalt anses for at være udgifter, som det må forventes, at man sparer op til.

Der skal foretages en konkret og individuel vurdering af, om den ansøgte enkeltudgift er forudsigelig. Vurderingen skal ske på baggrund af det konkrete informationsniveau, ansøgeren havde adgang til samt ansøgerens konkrete forudsætninger for at forudse udgiften, jf. principafgørelse 17-14.

Det behøver ikke nødvendigvis være udgiftsbehovet, som ikke har kunnet forudses. Der kan også være tale om likviditetsmæssige problemer, som bevirker, at der er behov for hjælp til enkeltudgifter, som under normale forhold kan afholdes inden for den løbende indtægt.

Det er også muligt at yde hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter, som er forudsigelige, hvis ansøgeren ikke har haft økonomisk mulighed for at spare op til udgiften.

Eksempler på enkeltudgifter

12. Hvad der forstås ved rimeligt begrundede enkeltudgifter, vil afhænge af en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Udgifter, der opstår som følge af brand, oversvømmelser, tyveri m.v., og som ikke dækkes på anden måde, vil ud fra en konkret vurdering i det enkelte tilfælde kunne anses for rimeligt begrundede enkeltudgifter, hvis der er tale om nødvendige udgifter.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 21-16 truffet afgørelse om, at udgifter til en nærtståendes begravelse kan være rimeligt begrundede enkeltudgifter.

En udgift til nyanskaffelser er ikke nødvendigvis rimeligt begrundet, idet det afgørende må være anvendeligheden af effekterne. Brugte effekter anskaffet i et genbrugscenter kan have en anvendelighed, der dækker ansøgerens behov, jf. principafgørelse A-27-06.

Der kan som udgangspunkt ikke ydes hjælp til udgifter, hvis behovet for hjælp er opstået som følge af en pålagt sanktion. I helt særlige situationer kan der dog ydes hjælp selvom ansøgeren er pålagt en sanktion. Se principafgørelserne A-9-02, A-19-02 og 13-09.

Der kan i nogle tilfælde ydes hjælp efter § 81 til gebyrer og egenbetaling fastsat i anden lovgivning.

Hvis specialbestemmelser i anden lovgivning udtømmende regulerer mulighederne for at få hjælp, udelukker dette normalt, at aktivlovens § 81 kan bringes i anvendelse. Hvis specialbestemmelsen ikke gør udtømmende op med mulighederne for at få hjælp, kan aktivlovens § 81 normalt bringes i anvendelse i det omfang, der ikke er ydet støtte efter specialbestemmelsen, og ansøgeren opfylder de øvrige betingelser i aktivlovens § 81.

Ankestyrelsen har i principafgørelsen 67-14 truffet afgørelse om, at der kan ydes hjælp til separations- og skilsmissegebyr.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 56-15 truffet afgørelse om, at der efter § 81 kan ydes hjælp til transportudgifter til behandling, hvis der er tale om en behandling, der ikke er ydet støtte til efter § 82, og hvis udgiften ikke dækkes efter reglerne om befordringsgodtgørelse i sundhedslovgivningen.

Hvis der er ydet støtte til behandlingen efter § 82, kan eventuelle transportudgifter også dækkes efter § 82.

Undtagelse

13. Kommunen kan efter en konkret vurdering undtagelsesvis yde hjælp til rimeligt begrundede enkeltudgifter, der har kunnet forudses, hvis afholdelsen er af helt afgørende betydning for ansøgerens eller familiens livsførelse.

Det kan fx være hjælp til betaling af huslejerestance, hvis en familie med børn ellers vil blive sat på gaden på grund af huslejerestancen. Ankestyrelsen har i principafgørelsen 13-09 truffet afgørelse om at yde hjælp til en forudsigelig udgift (huslejerestance), idet afholdelsen af udgiften var af helt afgørende betydning for ansøgerens og familiens livsførelse. Der blev lagt vægt på, at ansøger ikke tidligere var blevet sanktioneret for udeblivelser fra samtaler, at hun ikke tidligere havde modtaget hjælp til huslejerestance, og at hun var enlig forsørger til 4 børn, herunder et barn, som var autist. Hvis en ansøger, som modtager hjælp efter aktivloven, til stadighed har problemer med at betale huslejen til tiden, kan kommunen overveje at administrere hjælpen efter lovens § 90.

Kommunen kan ligeledes undtagelsesvis yde hjælp til en enlig eller en familie ved at betale truende gældsposter.

Det er ikke muligt at yde hjælp efter § 81 til betaling af gæld til det offentlige, fx skatterestancer og bøder. Evt. hjælp til afvikling af sådan gæld må løses efter de regler, der gælder for det pågældende område.

Tilbagebetaling af boligindskud

14. Hvis kommunen yder hjælp efter § 81 til betaling af boligindskud, eller hvad der kan sidestilles hermed, skal modtageren tilbagebetale hjælpen efter lovens § 92, stk. 1, 2. pkt. Spørgsmålet om tilbagebetaling er nærmere omtalt i afsnit 12.1.2 i Vejledning om lov om aktiv socialpolitik af 5. marts 1998.

Kapitel 3

Hjælp til udsættelsestruede lejere

§ 81 a. Kommunen kan yde hjælp til rimeligt begrundede midlertidige huslejeudgifter til en person, der er udsættelsestruet på grund af huslejerestancer, hvis det på sigt kan forebygges, at personen udsættes af boligen. Kommunen kan betinge hjælpen af, at personen indgår en administrationsaftale, medvirker til fastsættelse af en plan for flytning til en mere passende bolig, deltager i gældsrådgivning eller lignende. Kommunen skal særligt rette hjælpen til børnefamilier og socialt udsatte borgere. Kommunen kan bestemme, at hjælpen udbetales direkte til udlejer. Udgiften til hjælpen afholdes fuldt ud af kommunen, jf. § 99, stk. 2.

Stk. 2. Stk. 1 kan ikke anvendes til direkte at kompensere for økonomiske sanktioner givet efter denne eller anden lovgivning vedrørende forsørgelsesgrundlaget.

Stk. 3. Hjælp efter stk. 1 kan kun ydes, hvis personen ikke har økonomisk mulighed for at betale huslejeudgifterne.

15. Kommunen kan efter § 81 a yde hjælp til rimeligt begrundede midlertidige huslejeudgifter til en person, der er udsættelsestruet på grund af huslejerestancer, hvis det på sigt kan forebygges, at personen udsættes af boligen.

Huslejerestancer omfatter restancer på de ydelser, der er pligtig ydelse i lejeforholdet, og som derfor kan føre til en ophævelse af lejemålet.

En ansøger anses ikke for at være udsættelsestruet alene fordi, der er opstået en huslejerestance. Der skal også være en tilkendegivelse fra udlejer om, at lejemålet vil blive ophævet, hvis ikke restancen betales.

Personkreds

16. § 81 a er ikke forbeholdt personer, der har været ude for en social begivenhed eller modtager hjælp efter lov om aktiv socialpolitik. Hjælpen er dermed også rettet mod andre grupper – fx personer, der har en lønindkomst, men er i en økonomisk vanskelig situation.

Kommunen skal særligt rette hjælpen til børnefamilier og socialt udsatte borgere. Socialt udsatte borgere kan være borgere med fysisk eller psykisk nedsat funktionsevne, misbrugere eller fx personer med ADHD, som er i en vanskelig økonomisk situation, og som har svært ved at overskue deres økonomi. I andre særlige tilfælde kan kommunen efter en konkret vurdering også yde hjælpen til andre persongrupper. Det bemærkes, at bestemmelsen efter en konkret vurdering også kan finde anvendelse for personer, omfattet af integrationsloven.

Økonomiske forhold

17. Kommunen kan kun give hjælpen, hvis personen ikke har økonomisk mulighed for at betale huslejudgifterne, dvs. hvis ansøgeren eller ægtefællen ikke har indtægter eller formue, som kan dække udgifterne. Se ovenfor under pkt. 4.

Forebyggende

18. Kommunen kan yde hjælpen, hvis det på sigt kan forebygges, at personen udsættes af sin bolig. Kommunen kan også yde hjælpen, således at ansøgeren kan blive boende i boligen, indtil der findes en mere langtidsholdbar løsning.

Hvis udlejer allerede har ophævet lejemålet, kan der som udgangspunkt ikke ydes hjælp til huslejerestancen, idet betaling af restancen ikke kan forebygge en udsættelse. Hvis udlejer er indstillet på at lade lejemålet fortsætte, hvis restancen betales, kan betalingen forebygge en udsættelse. Det hører med til sagens oplysning, at kommunen undersøger, om udlejer er indstillet på at lade lejemålet fortsætte, hvis restancen betales.

Løbende udgifter

19. Kommunen kan efter § 81 a yde løbende hjælp til betaling af husleje i en midlertidig periode til personer, der er udsættelsestruede pga. huslejerestance. Kommunen er dermed ikke begrænset af, at hjælpen kun kan ydes til enkeltudgifter. Hjælpen skal dog være midlertidig og kan derfor ikke indgå som en vedvarende hjælp til huslejen.

Sanktioner

20. Hvis ansøgeren har fået en sanktion på grund af fx manglende rådighed, kan hjælpen ikke anvendes direkte til at kompensere for denne nedgang i forsørgelsesgrundlaget. Hvis kommunen vurderer, at personens økonomiske forhold betyder, at der ville kunne ydes hjælp efter § 81 a uanset konsekvenserne

af en sanktion, kan der ydes hjælp samtidig med sanktioner. Kommunen kan også yde hjælp i de tilfælde, hvor det efterfølgende viser sig, at sanktionen ikke skulle være givet. Hvis personen allerede modtager hjælp eller ville kunne modtage hjælp efter § 81 a og derefter sanktioneres, vil hjælpen efter § 81 a ikke bortfalde på grund af sanktionen, da hjælpen efter § 81 a ikke gives for at kompensere for sanktionen.

Kommunen kan fastsætte betingelser for hjælpen

21. Kommunen kan stille betingelser for at yde hjælpen, fx at personen indgår en administrationsaftale ift. vedkommendes økonomi, medvirker til fastsættelse af en plan for flytning til en mere passende bolig, deltager i gældsrådgivning eller lignende. En administrationsaftale forudsætter, at der i øvrigt er hjemmel hertil ifølge lov om aktiv socialpolitik eller anden lovgivning, fx lov om social pension.

Der kan til hjælpen medfølge tilbagebetalingspligt efter lovens §§ 93 og 94.

Hjælpen er subsidier

22. Kommunen kan yde hjælp efter § 81 a, hvis udgiften ikke på anden måde kan dækkes efter denne lov eller efter anden lovgivning. § 81 a supplerer således § 81, og er derfor en udvidelse af mulighederne for at yde hjælp efter de gældende bestemmelser, herunder også hjælp efter lovens § 34.

Kapitel 4

Hjælp til sygebehandling, medicin m.v.

§ 82. Kommunen kan yde hjælp til udgifter til sygebehandling, medicin, tandbehandling eller lignende, der ikke kan dækkes efter anden lovgivning, hvis ansøgeren ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne. Der kan kun ydes hjælp, hvis behandlingen er nødvendig og helbredsmæssigt velbegrundet. Der kan kun undtagelsesvis ydes hjælp til udgifter til behandling uden for det offentlige behandlingssystem. Dette forudsætter, at der ikke er behandlingsmuligheder inden for det offentlige behandlingssystem, og at behandlingen i hvert enkelt tilfælde er lægeligt velbegrundet.

23. Kommunen kan efter § 82 yde hjælp til betaling af udgifter til sygebehandling, medicin, tandbehandling og lignende, hvis

- 1) udgiften ikke dækkes efter anden lovgivning,
- 2) ansøgeren og ægtefællen ikke selv har økonomisk mulighed for at betale udgiften, og
- 3) hvis behandlingen er nødvendig og helbredsmæssig velbegrundet.

Personkreds

24. Der er ikke krav om, at ansøgeren har været ude for ændringer i sine forhold (social begivenhed). Kontanthjælpsmodtagere, studerende og andre lavindkomstgrupper kan være omfattet af reglen. Det kan folkepensionister og førtidspensionister efter reglerne fra før 2003 derimod ikke, fordi de i givet fald skal have hjælp efter reglerne om helbredstillæg og personligt tillæg i lov om social pension og lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

Personer, som modtager ydelser efter aktivloven svarende til integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau har mulighed for at få tilskud til tandpleje efter lovens § 82 a. Hjælp efter § 82

er således subsidier i forhold til tilskud efter § 82 a, jf. punkt 30. Personer, som modtager tilskud efter § 82 a, kan søge om hjælp til egenbetalingen efter § 82.

Økonomiske forhold

25. Kommunen kan ikke yde hjælp, hvis ansøgeren eller ægtefællen har indtægter eller formue, som kan dække behovet. Støttemuligheder fra statens uddannelsesstøtte i form af stipendium og lån ligestilles i den forbindelse med en indtægt. Der kan ikke ydes hjælp til den del af udgiften, som dækkes af en privat forsikring, fx Sygeforsikring Danmark.

Kommunen skal i hvert enkelt tilfælde foretage en konkret vurdering af ansøgerens og ægtefællens økonomiske forhold, herunder om ansøgeren har mulighed for selv at betale en del af udgiften. Se nærmere ovenfor under pkt. 4.

Behandlingen

26. Det er en betingelse for at yde hjælp, at der er tale om sygebehandling. Køb af briller anses i den sammenhæng for sygebehandling.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 31-16 truffet afgørelse om, at behandling for overvægt ikke kan anses for sygebehandling, idet overvægt ikke i sig selv anses for at være en sygdom. Behandling af overvægt kan dog være sygebehandling, hvis behandlingen er et led i behandlingen af andre sygdomme. Det forudsættes som udgangspunkt, at behandlingen foretages af en autoriseret sundhedsperson.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 90-15 truffet afgørelse om, at en diagnostisk undersøgelse ved tandlægen ikke i sig selv er en behandling men en undersøgelse. Hvis den diagnostiske undersøgelse er en nødvendig forudsætning for en samlet tandbehandling, anses den for at være en del af den samlede behandling.

I principafgørelse O-107-97 er der truffet afgørelse om, at hormonbehandlinger i forbindelse med ansøgerens ønske om at blive gravid ikke var sygebehandling i bistandslovens forstand.

Kravet om, at behandlingen skal være nødvendig og helbredsmæssig velbegrundet, vil som hovedregel være opfyldt, hvis behandlingen er lægeligt dokumenteret. Ved tandbehandlinger bør kommunen i forhold til at yde hjælp til egenbetalingen efter § 82 påse, at der ikke foretages behandlinger, som går ud over, hvad der er nødvendigt i hvert enkelt tilfælde. Kommunen skal i den forbindelse vurdere, om det er absolut nødvendigt at få foretaget en dyr og omfattende tandbehandling på et tidspunkt, hvor ansøgeren ikke selv har mulighed for at betale udgiften.

Hvis der ydes hjælp til medicin efter § 82, bør det fremgå præcist, hvilken medicin der er omfattet af bevillingen.

Hvis kommunen yder hjælp til sygebehandling m.v. efter § 82, kan den samtidig yde hjælp til betaling af evt. transportudgifter under forudsætning af, at mulighederne for individuelt tilskud efter sygesikringsloven er udnyttet.

Hvis kommunen ikke yder hjælp til selve sygebehandlingen, skal en ansøgning om hjælp til transportudgiften behandles efter aktivlovens § 81. Se principafgørelse 56-15.

Det offentlige behandlingssystem

27. Det er hovedreglen, at hjælp ydes til udgifter ved behandling inden for det offentlige behandlingssystem. Der kan kun undtagelsesvis ydes hjælp til udgifter ved behandling uden for det offentlige system.

Det forudsætter, at der ikke er behandlingsmuligheder inden for det offentlige system, eller at disse er udtømte, og at behandlingen i hvert enkelt tilfælde er lægeligt velbegrundet. Ventetid på behandling i offentligt regi er ikke i sig selv et forhold, som berettiger til hjælp til behandling uden for det offentlige system.

Kapitel 5

Tilskud til tandpleje

§ 82 a. Kommunen yder tilskud til betaling for tandpleje til personer, som modtager ydelser efter loven svarende til integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau. Personer, der modtager særlig hjælp efter § 27 a, har ret til tilskuddet, hvis hjælpen inklusive førtidspension efter lov om social pension svarer til integrationsydelses- eller kontanthjælpsniveau. Personer, der modtager revalideringsydelse, ressourceforløbsydelse eller ledighedsydelse, har ret til tilskuddet, hvis de modtager en ydelse svarende til, hvad de ville være berettiget til i integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp, og opfylder de økonomiske betingelser for at modtage integrationsydelse eller uddannelses- eller kontanthjælp.

Stk. 2. For personer, som er fra 18 år til og med 24 år, ydes tilskud efter stk. 1 til dækning af 100 pct. af modtagerens egne udgifter til tandpleje, som årligt overstiger en egenbetaling på 600 kr.

Stk. 3. For personer, som er fra 25 år til og med 29 år, som modtager integrationsydelse efter § 22, og som ikke modtager tillæg efter § 22, stk. 4-8, eller som modtager uddannelseshjælp efter § 23, og som ikke modtager aktivitetsstillæg eller barselstillæg efter § 24, ydes tilskud efter stk. 1 til dækning af 100 pct. af modtagerens egne udgifter til tandpleje, som årligt overstiger en egenbetaling på 600 kr.

Stk. 4. For personer, som er 25 år eller derover, og som ikke er omfattet af stk. 3, ydes tilskud efter stk. 1 til dækning af 65 pct. af modtagerens egne udgifter til tandpleje, som årligt overstiger en egenbetaling på 600 kr.

Stk. 5. Den årlige egenbetaling efter stk. 2-4 opgøres for det enkelte kalenderår på grundlag af dokumenterede afholdte udgifter til tandpleje, uanset om personen har tilhørt den berettigede personkreds hele året.

Stk. 6. Kommunen skal forhåndsgodkende, at der ydes tilskud efter stk. 2-4, hvis udgiften til et samlet behandlingsforløb overstiger 10.000 kr. Kommunen skal i den forbindelse vurdere, om behandlingen er nødvendig og helbredsmæssigt velbegrundet. Uanset om ansøgeren ikke længere er omfattet af persongruppen efter stk. 1, gælder kommunens forhåndsgodkendelse i 2 måneder fra kommunens afgørelse.

Stk. 7. Modtagere af tilskud efter stk. 1-6 kan søge om hjælp til dækning af den resterende egenbetaling efter § 82. Ansøgning herom skal være indgivet, før behandlingen udføres.

Stk. 8. Kommunen skal i forbindelse med opsøgende arbejde til socialt udsatte, herunder efter § 99 i lov om social service, særligt oplyse om muligheden for tilskud til betaling for tandpleje efter stk. 1-7.

28. Efter § 82 a yder kommunen tilskud til betaling for tandpleje til personer, som modtager ydelser efter loven svarende til integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau. Tilskud til betaling af tandpleje er således et retskrav for borgere, som er omfattet af målgruppen. Behandling skal derfor som

udgangspunkt ikke forhåndsgodkendes. Dog skal kommunen forhåndsgodkende behandlingsforløb, der overstiger 10.000 kr.

Personkreds

29. Målgruppen er både kontanthjælpsmodtagere efter lovens kapitel 4, herunder modtagere af særlig hjælp efter lovens §§ 27 og 27 a, og modtagere af andre ydelser efter loven, herunder revalideringsydelse, ressourceforløbsydelse og ledighedsydelse, som modtager den pågældende ydelse på integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau. Det bemærkes, at § 82 a også kan finde anvendelse for personer, som er omfattet af integrationsloven, og som modtager ydelser på integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau efter aktivloven.

Kontanthjælpsniveau defineres i den forbindelse som det niveau, som modtageren ville være berettiget til, afhængig af forsørgerstatus m.v., hvis vedkommende havde været på kontanthjælp, uddannelseshjælp eller integrationsydelse. Det vil sige, at der skal foretages en kontanthjælpsberegning med inddragelse af ansøgerens og en eventuel ægtefælles formueforhold samt ægtefællens indtægter.

En person, der eksempelvis modtager ressourceforløbsydelse med kontanthjælpssatsen, falder altså uden for personkredsen, hvis han har en formue, der udelukker kontanthjælp, eller hvis han har en ægtefælle, hvis indtægt ville medføre nedsættelse eller bortfald af kontanthjælp.

Det er en betingelse, at ansøgeren opfylder de generelle betingelser for at få den pågældende ydelse på tidspunktet for behandlingens udførelse. Det gælder også i forhold til ægtefælleafhængighed og formueforhold. Ansøgerens rådighedsbeløb er uden betydning.

Kommunen skal yde tilskud til behandling, som udføres i den periode, hvor personen er omfattet af målgruppen – uanset om vedkommende efterfølgende er kommet i arbejde. Hvis personen forlader målgruppen midt i et behandlingsforløb fx pga. arbejde, betaler kommunen for den behandling, der er udført, inden personen forlader målgruppen, mens efterfølgende behandlinger betales af vedkommende selv.

Eksempel:

En person, der modtager kontanthjælp, skal have lavet en tandkrone til 3.000 kr. Den 28. september får borgeren gjort tanden klar, taget mål til kronen og bestiller kronen. Den endelige krone er først færdig den 5. oktober, hvor den skal sættes på. Personen starter i arbejde den 1. oktober og er fra den dato ikke længere berettiget til kontanthjælp. Personen vil være berettiget til tilskud til behandlingen udført den 28. september samt den bestilte krone, men skal selv betale for at få den sat endeligt på, da dette først sker den 5. oktober.

Kommunen skal dog efter § 82 a, stk. 6, yde tilskud til forhåndsgodkendte behandlingsforløb på mere end 10.000 kr., som udføres indenfor 2 måneder fra godkendelsen, selv om personen forlader målgruppen i mellemtiden (jf. nedenfor).

Tilskuddets størrelse

- 30.** Der ydes tilskud til den del af tandbehandlingen, som overstiger en egenbetaling på 600 kr. pr. år.
- Kommunen yder 100 pct. tilskud til ansøgerens egne udgifter til tandpleje, som overstiger den årlige egenbetaling på 600 kr. til personer i alderen 18-24 år og til personer i alderen 25-29 år, som modtager integrationsydelse efter § 22, men ikke danskstillæg efter § 22, stk. 4-8, eller som modtager uddannelseshjælp efter § 23, men ikke aktivitetstillæg eller barselstillæg efter § 24.

- Kommunen yder tilskud til dækning af 65 pct. af ansøgerens egne udgifter til tandpleje, som overstiger den årlige egenbetalingen på 600 kr. til andre på 25 år eller derover, som modtager ydelser efter loven svarende til integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau.

Tilskuddet er subsidært i forhold til tilskud efter anden lovgivning, fx efter sundhedsloven, og i forhold til tilskud fra fx sygeforsikringen ”Danmark”. Tilskud efter anden lovgivning eller forsikringsordning skal således trækkes fra inden beregning af tilskuddet. Tilskuddet går forud for hjælp til tandbehandling efter aktivlovens § 82.

Der er ikke begrænsninger i antallet af behandlinger, som en person kan få tilskud til inden for et kalenderår. Hvis flere behandlinger, som er en del af et samlet behandlingsforløb, strækker sig over flere kalenderår, skal der i tilskuddet fratrækkes en egenbetaling på 600 kr. i hvert kalenderår.

Ved et samlet behandlingsforløb forstås det behandlingsbehov, der er til stede på det tidspunkt, hvor ansøgeren første gang søger tandlæge i forbindelse med den behandling, der søges om tilskud til.

Den årlige egenbetaling opgøres for hele kalenderåret på grundlag af dokumenterede afholdte udgifter til tandpleje, uanset om personen har været omfattet af den berettigede personkreds hele året.

Eksempel:

En person har fået lavet for 1.500 kr. tandbehandling i januar, som han selv har betalt. Personen overgår til kontanthjælp den 1. august og får lavet for 5.000 kr. tandbehandling den 20. august. Da personen har haft udgifter for mere end 600 kr. til tandbehandling i året (1.500 kr. i januar), har vedkommende allerede afholdt egenbetalingen på 600 kr., som derfor ikke skal trækkes fra tilskuddet til tandbehandlingen den 20. august.

Tilskud til alle former for tandpleje

31. Tilskud kan gives til alle former for forebyggende og behandlende tandpleje, uanset om behandlingen er omfattet af tilskud fra regionerne efter sundhedsloven. Tandpleje efter § 82 a er således et bredere begreb end tandbehandling efter § 82. Der kan fx efter § 82 a også gives tilskud til forebyggende undersøgelser i forbindelse med regelmæssige eftersyn i modsætning til gældende praksis efter § 82.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 90-15 truffet afgørelse om, at udgifter til diagnostiske undersøgelser og forebyggende behandlinger er omfattet af § 82 a.

Behandlingsforløb på under 10.000 kr. skal ikke forhåndsgodkendes af kommunen, inden de udføres. Det betyder, at personen kan søge om tilskud efter behandlingens udførelse, hvis vedkommende var omfattet af målgruppen for § 82 a på det tidspunkt, hvor behandlingen blev udført. Der gives dog ikke tilskud til udgifter til rent kosmetiske behandlinger som fx tandblegning eller påsætning af smykkesten, som ikke kan betragtes som forebyggende eller behandlende tandpleje.

Behandlingsforløb som medfører udgifter på mere end 10.000 kr.

32. Kommunen skal forhåndsgodkende tilskud til tandpleje, som indebærer samlede udgifter på mere end 10.000 kr. (den samlede regning, dvs. inklusiv egenbetaling og før fratræk af andre tilskud fra fx region eller sygeforsikring). Kommunen skal i den forbindelse vurdere, om behandlingen er nødvendig og helbredsmæssigt velbegrundet.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 105-15 truffet afgørelse om, at hvis et samlet behandlingsforløb på over 10.000 kr. er påbegyndt, inden kommunen har forhåndsgodkendt behandlingen, da kan der ikke ydes hjælp efter aktivlovens § 82 a.

Er flere behandlinger en del af et samlet og integreret behandlingsforløb, skal de behandles som ét behandlingsforløb. Det betyder, at kommunen skal vurdere, om behandlingen er nødvendig og helbredsmæssig velbegrundet, hvis der er tale om et behandlingsforløb med flere behandlinger, som samlet beløber sig til mere end 10.000 kr.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 105-15 truffet afgørelse om, at et besøg ved tandlægevagten og en efterfølgende behandling ved egen tandlæge ikke er et samlet behandlingsforløb. Der er også truffet afgørelse om, at operativ fjernelse af en fortand og efterfølgende implantat betragtes som et samlet behandlingsforløb.

Kravet om, at en behandling over 10.000 kr. skal være nødvendig og helbredsmæssig velbegrundet, vil som hovedregel være opfyldt, hvis behandlingen er dokumenteret i et behandlingsoverslag fra tandlægen.

Vurderingen af, om en tandbehandling er nødvendig og helbredsmæssig velbegrundet, er den samme efter § 82 og efter § 82 a, jf. principafgørelse 106-15. Tilskud efter § 82 a kræver dog ikke et uopsætteligt behandlingsbehov. Kommunen kan fx ikke ved en forhåndsgodkendelse af et behandlingsforslag på mere end 10.000 kr. efter § 82 a, stk. 6 lægge vægt på, om en behandling kan udskydes til et senere tidspunkt.

Hvis kommunen afslår at godkende et tilskud til et behandlingsforløb på mere end 10.000 kr., skal kommunen i forbindelse med afgørelsen pege på alternative behandlingsforslag, som vil være tilskudsberettigede efter bestemmelsen, med mindre behandlingen anses som helt overflødig eller af rent kosmetisk karakter.

Tandlægens erklæring

33. Den behandlende tandlæge er som en autoriseret sundhedsperson forpligtet til at handle i overensstemmelse med almindeligt anerkendte faglige standarder på området og til at udvise omhu og uvildighed ved udfærdigelse af erklæringer, jf. kapitel 5 i bekendtgørelse af lov om autorisation af sundhedspersoner og om sundhedsfaglig virksomhed. Det gælder bl.a. i forhold til tandlægens dokumentation af behandlingsbehovet i behandlingsoverslaget, herunder tandlægens vurdering af, hvorvidt der over en periode er tale om et samlet behandlingsforløb på mere end 10.000 kr.

Hvis tandlægen mod forventning ikke har handlet i overensstemmelse hermed, men har foreslået en væsentlig fordyrende eller unødvendig behandling, kan kommunen afslå at godkende behandlingen og skal i så fald - i forbindelse med afgørelsen - pege på alternative behandlingsforslag i henhold til almindeligt anerkendte faglige standarder. Kommunen kan kun helt afvise at dække udgiften til tandbehandling, såfremt der er tale om behandling, som må anses for helt overflødig eller er af rent kosmetisk karakter.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 106-15 truffet afgørelse om tandlægekonsulenters rolle ved vurderingen af behandlingsoverslag fra egen tandlæge. Det fremgår heraf, at en behandling som hovedregel er nødvendig og helbredsmæssig velbegrundet, hvis den er dokumenteret i et behandlingsoverslag fra ansøgers egen tandlæge. Kommunen kan ikke tilsidesætte egen tandlæges behandlingsforslag alene med henvisning til, at kommunens tandlægekonsulent vurderer, at en anden og billigere behandling kan dække behandlingsbehovet.

Forhåndsgodkendelsens varighed

34. En forhåndsgodkendelse gælder for det godkendte behandlingsforløb, så længe personen opfylder betingelserne efter § 82 a. Kommunens forhåndsgodkendelse af tilskud til behandlingsforløb på mere end 10.000 kr. efter § 82 a, stk. 6 gælder dog i minimum 2 måneder fra godkendelsen, selvom personen ikke længere tilhører den berettigede personkreds.

Ved beregningen af de 2 måneder medregnes afgørelsesdagen ikke. Det betyder, at de 2 måneder løber til og med samme månedsdag 2 måneder efter afgørelsesdagen.

Eksempel:

En forhåndsgodkendelse givet den 9. september dækker udgifter til tandbehandlingen til og med den 9. november, uanset om personen forlader målgruppen.

Hvis kommunen træffer afgørelse om forhåndsgodkendelse på en månedsdag, der ikke findes i udløbsmåneden, slutter de 2 måneder ved udgangen af måneden. Fx vil de 2 måneder for en forhåndsgodkendelse udstedt den 30. december løbe til og med udgangen af februar, dvs. den 28. eller 29. februar.

Hjælp til egenbetalingen efter § 82

35. Personer, der ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne, kan søge kommunen om hjælp efter § 82 til egenbetalingen på de 600 kr. og til den eventuelle egenbetaling på 35 pct. Personer, som er omfattet af integrationsloven, og som modtager ydelser på integrationsydelses-, uddannelseshjælps- eller kontanthjælpsniveau efter aktivloven, kan søge om hjælp til egenbetalingen efter integrationslovens § 36. Ansøgning om hjælp efter § 82 (eller integrationslovens § 36) skal indgives, inden behandlingen udføres. Hvis ikke ansøgningen er indgivet, inden behandlingen er udført, kan der ikke ydes hjælp til egenbetalingen, jf. principafgørelse 105-15. Der er ikke mulighed for at se bort fra en overskridelse af ansøgningsfristen med henvisning til aktivlovens § 88. § 88 fastslår det almindelige socialretlige princip om, at der normalt ikke kan ydes støtte til udgifter, der er påtaget før ansøgningen. Praksis for at fravige dette princip kan ikke anvendes til at fravige den udtrykkeligt fastsatte frist i § 82 a, stk. 7.

Kommunen skal efter den gældende praksis vurdere, om behandlingen er nødvendig og helbreds-mæssigt velbegrunderet, herunder om personen selv har mulighed for at afholde egenbetalingen eller dele heraf.

Hjælp efter § 82 er således subsidier i forhold til tilskud efter § 82 a. Da tandpleje efter § 82 a er et bredere begreb end tandbehandling efter § 82, betyder det dog, at der kan være ydelser, der er omfattet af § 82 a, hvor der ikke kan ydes hjælp til egenbetalingen efter § 82.

Opsøgende informationsindsats

36. Kommunerne skal særligt oplyse om muligheden for tilskud til betaling for tandpleje efter § 82 a i forbindelse med opsøgende arbejde til socialt udsatte, som kommunen i forvejen udfører, fx efter § 99 i lov om social service. Kommunens forpligtelse til at oplyse om ordningen kan også varetages i forbindelse med rådgivning efter servicelovens §§ 10 eller 12.

Kommunen kan oplyse om ordningen i forbindelse med en direkte opsøgende indsats af de kommunale medarbejdere, som i forvejen arbejder på gadeplan og/eller ved samarbejde med misbrugscentre, forsorgshjem m.v. og frivillige organisationer på det sociale område, som eventuelt varetager kommunens forpligtelse efter § 99. Kommunen kan i den forbindelse fx udarbejde en folder eller andet materiale, som kan uddeles direkte til personen ved opsøgende arbejde, eller som kan uddeles til kommunens centre og væresteder m.v. Desuden kan kommunen instruere den kommunale rådgivning efter §§ 10 og 12 og støtte- og kontaktpersonerne efter § 99 om at være opmærksom på, hvilke grupper der i medfør af aktivloven har mulighed for at opnå støtte til tandbehandling efter § 82 a.

Administration

37. Ud over den i reglerne fastsatte oplysningspligt overfor socialt udsatte, kan kommunerne vejlede mere generelt ved at oplyse andre borgere i målgruppen og de praktiserende tandlæger i kommunen om ordningen. Kommunen kan fx udarbejde en folder eller andet materiale, som kan uddeles til borgerne på jobcentre, biblioteker eller hos tandlægen. Kommunen kan også mere målrettet oplyse kommunens tandlæger om ordningen. Tandlægerne kan derved på et bedre grundlag dele deres viden om ordningen med borgere i den relevante målgruppe og kan indgå i et samarbejde med kommunen om en administrativ smidig håndtering af eventuelle forhåndsgodkendelser, afregninger m.v.

Det er op til kommunerne at fastlægge, hvordan tilskuddet til tandpleje administreres mest hensigtsmæssigt og enkelt for både borgere, tandlæger, tandplejere samt kommunen. Kommunen kan fx fastlægge en administrativ praksis sådan, at det er enkelt for ansøgeren at dokumentere overfor tandlægen, at vedkommende er omfattet af den tilskudsberettigede personkreds. Selv om kommunen ikke kan kræve, at ansøgeren får forhåndsgodkendt behandlinger op til 10.000 kr., så kan kommunen tilrettelægge administrationen således, at ansøgeren kan få dokumentation for, at borgeren er omfattet af den pågældende målgruppe, før en behandling iværksættes. Kommunen kan dog ikke betinge et tilskud efter § 82 a af, at borgeren har fået en sådan dokumentation for at tilhøre målgruppen forud for behandlingen. En sådan dokumentation sikrer ikke tilskuddet i en to-måneders periode, hvis ansøgeren fx forlader målgruppen, som en forhåndsgodkendelse på behandlingsforløb over 10.000 kr. efter § 82 a, stk. 6.

Ansøgeren har pligt til at dokumentere, at den årlige egenbetaling på 600 kr. er afholdt inden for det relevante kalenderår, hvis ansøgeren ikke skal afholde en ny egenbetaling på 600 kr. inden for samme kalenderår.

Kommunen kan ikke stille det som en betingelse for afregning med tandlægen, at ansøgeren faktisk har betalt udgifterne til en evt. egenbetaling på 600 kr. eller 35 pct. af den samlede udgift for personer, som er omfattet af § 82a, stk. 4. Det er tilstrækkeligt, at tandlægen dokumenterer, at behandlingen er udført.

Kapitel 6

Særlig hjælp vedrørende børn

§ 83. Kommunen kan yde hjælp til udgifter ved udøvelse af ret til samvær med egne børn under 18 år, som ikke bor hos ansøgeren, og til lignende udgifter til oprindelige forældre, der efter forældreansvarslovens § 20 a får fastsat samvær med et bortadopteret barn, hvis ansøgeren ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne. Kommunen kan også yde hjælp til dækning af udgifter til en bopælsforælders transport af barnet i forbindelse med samvær. Det er en betingelse for at yde hjælp, at ansøgeren ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne.

Stk. 2. Kommunen kan yde hjælp til rejseudgifter med henblik på kontakt til børn, der er ført til udlandet uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver. Det er en forudsætning, at sagen er blevet anmeldt til dansk politi, og at kommunen har forelagt sagen for Udenrigsministeriet. Det er yderligere en forudsætning, at indehaveren af forældremyndigheden ikke selv har økonomisk mulighed for at betale udgiften.

Hjælp til udgifter ved samvær

38. § 83, stk. 1, skal ses i sammenhæng med reglerne om samvær i § 19 i forældreansvarsloven. Efter § 19 søges barnets forbindelse med begge forældre bevaret ved, at barnet har ret til samvær med den forælder, det ikke har bopæl hos. Det er uden betydning for spørgsmålet om samvær, om en forælder har del i forældremyndigheden eller ej.

Ankestyrelsen har i principafgørelse 43-14 truffet afgørelse om, at hjælp til samvær ydes med udgangspunkt i det samvær, der er aftalt mellem forældrene eller er fastsat af Statsforvaltningen. Dokumentationen for omfanget af et aftalt samvær skal vurderes konkret i hver enkelt situation. Dokumentation i form af et telefonnotat kan være tilstrækkeligt.

Efter § 83, stk. 1 kan kommunen yde hjælp til udgifter, som en ansøger har, når den pågældende udøver sin ret til samvær med eget barn/egne børn under 18 år, forudsat at barnet/børnene ikke bor hos ansøgeren. Kommunen kan også yde hjælp til oprindelige forældre, der efter forældreansvarslovens § 20 a får fastsat samvær med et bortadopteret barn/bortadopteret barn, hvis ansøgeren ikke har økonomisk mulighed for at betale udgifterne. Endelig kan kommunen efter § 83, stk. 1, yde hjælp til dækning af udgifter til en bopælsforælders transport af barnet/børnene i forbindelse med samvær.

Egne børn er ansøgerens biologiske eller adopterede børn. Det er en betingelse, at barnet/børnene ikke er anbragt uden for hjemmet, jf. principafgørelse A-20-05.

Økonomiske forhold

39. Kommunen kan kun give hjælp, hvis ansøgeren ikke har indtægter eller formue, som kan dække behovet.

Kommunen skal være opmærksom på, at forsørgere fyldt 30 år, som får hjælp i form af kontanthjælp, får den samme kontanthjælpssats, uanset om de har barnet/børnene boende hos sig eller ikke. De udgifter, der normalt er forbundet med at have børn, er således indregnet i kontanthjælpen til personer fyldt 30 år, uanset om barnet/børnene bor hos forsørgeren eller ikke. Dette gælder derimod ikke for forsørgere under 30 år, som ikke har barnet/børnene boende hos sig. De får et tillæg til uddannelseshjælpen eller kontanthjælpen, som svarer til børnebidraget, dog højst normalbidraget. Dog gælder det særligt for personer, der ikke er fyldt 30 år og har en dokumenteret psykisk lidelse, som nævnt i § 23, stk. 2, nr. 4 og § 25, stk. 3, nr. 4, samt har forsørgelsespligt over for børn, at de får en højere sats uanset, om barnet forsørges i hjemmet eller ej.

Hvilke udgifter

40. Hjælpen kan for eksempel omfatte rejseudgifter, kost og deltagelse i aktiviteter med barnet/børnene. Udgifternes størrelse opgøres med udgangspunkt i det samvær, der er aftalt mellem forældrene eller er fastsat af Statsforvaltningen. Det er i den forbindelse uden betydning, om der er tale om et aftalt eller et fastsat samvær, jf. principafgørelse 43-14. Omfanget af hjælp til aktiviteter ydes efter en konkret vurdering af barnets/børnenes forhold. Kommunen kan ikke yde hjælp til udgifter, som ikke er sædvanlige at afholde af en normal lønindtægt.

Der kan kun undtagelsesvis ydes hjælp til udgifter ved samvær med et barn/børn, som opholder sig i udlandet hos bopælsforælderen og ved samvær her i landet med et barn/ børn, som bor hos bopælsforælderen i udlandet. Kommunen skal i sådanne situationer især påse, at der ikke ydes hjælp til fx rejseudgifter, der ikke kan afholdes af en normal lønindtægt.

Ankestyrelsen har i principafgørelse A-18-08 truffet afgørelse om, at der undtagelsesvis var ret til hjælp til samvær i udlandet. Der blev ydet hjælp til samvær i forbindelse med fødslen og i forbindelse med barnedåben. Det var nødvendigt at samværet foregik i udlandet, da barnet var tre måneder gammelt og fortsat blev ammet.

Hjælp til kontakt med bortførte børn

41. Efter § 83, stk. 2, kan kommunen yde hjælp til, at forældremyndighedsindehaveren kan få kontakt med et barn/børn, som er bortført til udlandet af den ene af forældrene eller af pårørende uden samtykke fra indehaveren af forældremyndigheden.

Det er en forudsætning for at yde hjælp,

- 1) at ansøgeren ikke selv har indtægter eller formue, som kan dække udgifterne,
- 2) at sagen er anmeldt til dansk politi, og
- 3) at kommunen har forelagt sagen for Udenrigsministeriet, inden den yder hjælp.

Politianmeldelse

42. Baggrunden for den anden betingelse er, at Udenrigsministeriet fra tid til anden har fået forelagt sager, hvor der ikke er sket politianmeldelse, og hvor sagens retlige og faktiske omstændigheder derfor ikke er tilstrækkeligt belyst, herunder hvad der er gjort eller kan gøres for at bringe børnebortførelsen til ophør. Det vil desuden kunne være tilstrækkelig belysning af sagens retlige og faktiske omstændigheder, hvis bortførelsessagen behandles af Koordinationsenheden for Børnebortførelser under Børne- og Socialministeriet. Det vil derfor lette og fremme sagsekspeditionen, hvis kommunen sender politirapporten, anklageskriftet eller lignende dokumentation sammen med sagen, når den forelægges for Udenrigsministeriet.

Udenrigsministeriet kan efter anmodning fra kommunen udtale sig fx om, hvorvidt rejseprojektet må anses for realistisk. Udenrigsministeriet vil også kunne udtale sig om sikkerhedsrisici og eventuelle særlige forhold i forbindelse med ind- og udrejse i barnets opholdsland o.l.

Endelig vil Udenrigsministeriet kunne bidrage med en vurdering af, hvorvidt det skønnede udgiftsbudget for udlandsopholdet kan anses for rimeligt.

Transportudgifter når et bortført barn bringes tilbage til Danmark m.v.

43. Det bemærkes, at ifølge § 20 a, stk. 4, nr. 1, i lov international fuldbyrdelse af forældremyndighedsafgørelser m.v. (internationale børnebortførelser) kan indehaveren af forældremyndigheden over et barn, som ulovligt er ført fra Danmark til udlandet eller ulovligt tilbageholdes dér, søge børne- og socialministeren om økonomisk støtte til dækning af rimelige udgifter til barnets hjemrejse til Danmark i forbindelse med en tilbagegivelse af barnet, herunder til rejsen for en person, der ledsager barnet.

Indehaveren af forældremyndigheden kan efter samme lov ligeledes søge børne- og socialministeren om godtgørelse af rimelige udgifter til rejse og ophold i forbindelse med konfliktmægling eller handlinger af retlig karakter i barnets opholdsland, der foretages med henblik på tilbagegivelse af barnet.

Pensionister

44. Reglerne i § 83, stk. 1 og 2, omfatter efter praksis også pensionister.

Ankestyrelsen har i principafgørelsen 20-09 truffet afgørelse om, at hjælp til samværsudgifter skal ydes efter aktivlovens § 83 og ikke efter reglerne om personligt tillæg i pensionslovgivningen. Aktivlovens § 83 er en specialbestemmelse vedrørende samvær, som går forud for de almindelige regler om personligt tillæg til pensionister.

Ankestyrelsen har i principafgørelserne A-14-01 og A-6-03 truffet afgørelse om, at en handicappet samværsberettiget forælders behov for hjælp til almindelige samværsudgifter skal dækkes efter § 83, og at udgifterne til en personlig hjælper, der er nødvendig for, at han kan gennemføre samværet, primært skal

afholdes af plejetillægget. I det omfang plejetillægget er anvendt til andre handicapbetingede udgifter og derfor ikke er tilstrækkeligt til at dække udgiften til en personlig hjælper i forbindelse med samværet, kan udgiften dækkes efter § 83.

§ 84. Kommunen kan yde hjælp til udgifterne ved at forsørge et barn, når forældremyndigheden ved forældremyndighedsindehaverens død er tillagt en anden eller andre, der ikke har forsørgelsespligt over for barnet. Det er en betingelse, at barnets indtægter, herunder det særlige børnetilskud efter lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag, ikke er tilstrækkelige til at dække udgifterne ved at forsørge barnet.

Forældremyndighed uden forsørgelsespligt

45. Kommunen kan efter § 84 yde hjælp til udgifterne ved at forsørge et barn, når forældremyndigheden ved forældremyndighedsindehaverens død er tillagt en anden/andre, som ikke har forsørgelsespligt over for barnet.

Økonomiske forhold

46. Der kan kun ydes hjælp, hvis barnets indtægter ikke er tilstrækkelige til at dække udgifterne ved forsørgelsen. Efter lov om en børne- og ungeydelse er børne- og ungeydelsen ikke en indtægt for barnet, og den skal derfor ikke indgå i barnets indtægter. Såvel ordinært, ekstra som særligt børnetilskud efter lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag indgår som en del af barnets indtægter.

Hjælpen ydes uafhængigt af indtægter og formue hos den/dem, som har forældremyndigheden.

Hvilke udgifter

47. Hjælpen fastsættes ud fra de faktiske udgifter ved barnets forsørgelse og kan således som hovedregel ikke begrænses til en fast ydelse.

Ankestyrelsen har i principafgørelse A-18-00 truffet afgørelse om, at forældremyndighedsindehaveren ikke har udgifter til børnenes forsørgelse, når børnene er anbragt uden for hjemmet. Børnene havde aldrig haft mere vedvarende ophold i hendes hjem.

Kommunen kan ikke samtidig yde integrationsydelse, uddannelseshjælp eller kontanthjælp til barnet efter § 11.

Kapitel 7

Hjælp til flytning

§ 85. Kommunen kan yde hjælp til en flytning, som forbedrer ansøgerens eller familiens bolig- eller erhvervsforhold, herunder en flytning, hvor der flyttes fra en bolig med en boligudgift, der ikke svarer til ansøgerens eller familiens økonomiske formåen, til en bolig med lavere boligudgift. Det er en betingelse for hjælpen, at hverken ansøgeren eller ægtefællen har økonomisk mulighed for at betale udgifterne.

Stk. 2. Hvis flytningen sker til udlandet, er det en forudsætning for, at kommunen kan yde hjælp hertil, at ansøgeren er statsborger i eller har særlig tilknytning til vedkommende land, eller at ansøgeren er sikret varige arbejdsmuligheder i landet.

48. Kommunen kan efter § 85, stk. 1 yde hjælp til en flytning, som forbedrer ansøgerens eller familiens bolig- eller erhvervsforhold. Det er en betingelse for at yde hjælp, at hverken ansøgeren eller ægtefællen har indtægter eller formue, som kan dække behovet.

§ 85 er en specialbestemmelse, som vedrører muligheden for at få hjælp til en flytning, der er begrundet i bolig- eller erhvervsmæssige forhold. Muligheden for at yde hjælp til flytning, der alene er begrundet i bolig- eller erhvervsmæssige forhold, kan således kun ydes efter § 85. I de tilfælde, hvor flytningen skyldes andre forhold end bolig- og erhvervsmæssige forhold, kan der ydes hjælp efter aktivlovens § 81, jf. principafgørelse 27-15.

Hvilke udgifter

49. Kommunen kan fx yde hjælp til udgifter til depositum/indskud (jf. principafgørelse 27-15), transport af indbo og rejseudgifter for ansøgeren og familien.

Hvis kommunen yder hjælp efter § 85 til betaling af boligindskud, eller hvad der kan sidestilles hermed, skal modtageren tilbagebetale hjælpen efter lovens § 92, stk. 1, 2. pkt. Spørgsmålet om tilbagebetaling er nærmere omtalt i afsnit 12.1.2 i Vejledning om lov om aktiv socialpolitik af 5. marts 1998.

Boligmæssig forbedring

50. Det er ikke enhver forbedring af boligforholdene, som er en boligmæssig forbedring i lovens forstand. Det må tillige kræves, at dispositionen er rimelig set i forhold til ansøgerens samlede situation, herunder den pågældendes mulighed for selv at afholde den fremtidige husleje. For at dispositionen er rimelig, må det kræves, at den ansøgte bolig er passende i forhold til ansøgers behov. Det er en konkret vurdering i det enkelte tilfælde, om der er tale om en passende bolig.

Ankestyrelsen har i principafgørelsen 27-15 truffet afgørelse om, at der ikke kan gives afslag på hjælp til flytning alene med den begrundelse, at ansøgeren har haft mulighed for at spare op til udgiften. Der kan heller ikke gives afslag alene med den begrundelse, at ansøger selv er skyld i at være uden bolig. Ansøgerens forhold forud for ansøgningen kan dog få betydning for, hvilken bolig der må anses for passende.

Der er ikke nødvendigvis ret til hjælp til indflytning i den ansøgte bolig, hvis ansøgers boligproblem kan løses på andre måder. Der kan være tale om en bolig med lavere indflytningsomkostninger eller en bolig med mulighed for beboerindskudslån. Ansøger kan eventuelt henvises til en midlertidig løsning af sit boligproblem.

Ved vurderingen af en ansøgers mulighed for at afholde boligudgiften i den nye bolig skal kommunen tage udgangspunkt i nettoboligudgiften efter beregning af boligsikring efter lov om individuel boligstøtte.

Flytning til en billigere bolig kan ikke i sig selv betegnes som en boligmæssig forbedring, med mindre der flyttes fra en forholdsvis dyr bolig til en bolig med en husleje, der bedre passer til lejerens eller familiens økonomi, og risikoen for udsættelse dermed reduceres.

Der kan ikke ydes hjælp til flytning til en bolig, som er ulovlig efter anden lovgivning, da det ikke kan betegnes som en boligmæssig forbedring.

Erhvervsmæssig forbedring

51. En forbedring af erhvervsforholdene forudsætter, at ansøgeren er sikret arbejde, og at arbejdet er mere end blot midlertidigt.

Flytning som led i start på en uddannelse vil normalt ikke være en sådan forbedring af de erhvervsmæssige forhold, at betingelserne for at yde hjælp til flytning er opfyldt. For at betingelsen om erhvervsmæssig forbedring er opfyldt, skal der være udsigt til en umiddelbar eller snarlig beskæftigelse, der i hvert fald for en periode kan sætte ansøgeren i stand til at forsørge sig selv.

Udlandet

52. Det er efter § 85, stk. 2, muligt at yde hjælp til flytning til udlandet. Det forudsætter,

- 1) at ansøgeren er statsborger i eller har særlig tilknytning til vedkommende land, eller
- 2) at ansøgeren er sikret varige arbejdsmuligheder i landet.

Det bemærkes, at der herudover for udlændinge findes særlige muligheder for støtte til tilbagevenden til hjemlandet eller et tidligere opholdsland efter repatrieringsloven.

Kapitel 8

Hjælp til efterlevende

§ 85 a. Udbetaling Danmark yder efter ansøgning efterlevelseshjælp efter reglerne i stk. 2-8 til personer, hvis ægtefælle eller samlever er afdød ved døden.

Stk. 2. Hjælpen er betinget af, at efterlevende levede sammen med afdøde på fælles bopæl her i landet de seneste 3 år forud for dødsfaldet. Hjælpen kan ikke ydes til efterlevende ægtefæller eller samlever, der modtager efterlevelsuspension efter § 48 i lov om social pension eller § 47 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

Stk. 3. Hjælpen kan højst udgøre 10.000 kr. og ydes til efterlevende, hvis beregnede årsindtægt ikke overstiger 160.000 kr. Ved en beregnet årsindtægt over det i 1. pkt. nævnte nedsættes hjælpen og bortfalder helt ved en beregnet årsindtægt, der overstiger 250.000 kr.

Stk. 4. I opgørelsen af den beregnede årsindtægt indgår den efterlevendes beregnede personlige årsindtægt, herunder eventuelle indtægter, der måtte tilkomme efterlevende som følge af dødsfaldet. Endvidere indgår efterlevendes formue og formuerettigheder over 100.000 kr., herunder formuerettigheder, som udløses som følge af dødsfaldet. I de tilfælde, hvor der ikke finder skifte sted, indgår afdødes og den efterlevende ægtefælles formue og formuerettigheder, der overstiger 100.000 kr. De beløb, som opgøres efter 2. og 3. pkt., medregnes med 30 pct.

Stk. 5. Hjælpen udbetales snarest muligt efter ansøgningstidspunktet.

Stk. 6. Hvis der foreligger forhold, der viser, at efterlevendes beregnede årsindtægt kun kan fastslås med betydelig usikkerhed, udbetales efterlevelseshjælpen med et aconto beløb.

Stk. 7. Til personer, der er omfattet af reglerne i lov om lån til betaling af ejendomsskatter, kan forskellen mellem den beregnede hjælp efter stk. 4 og en opgørelse, hvor hjælpen beregnes med fradrag af den formue og de formuerettigheder, der består af fast ejendom, der tjener som bolig for

den efterlevende, efter anmodning ydes som lån. Lånet ydes efter reglerne i lov om lån til betaling af ejendomsskatter.

Stk. 8. Beskæftigelsesministeren fastsætter regler om afgrænsning af modtagere, opgørelse af indtægt og formue samt graduering af hjælpen og efterfølgende opgørelse af den beregnede hjælp, herunder regler om fremgangsmåde i forbindelse med ydelse af lån, jf. stk. 7. Endvidere fastsætter beskæftigelsesministeren regler om afgørelseskompetencen m.v. for personer, som er omfattet af EF-forordninger om koordinering af de sociale sikringsordninger.

53. Udbetaling Danmark yder efter § 85 a efterlevelseshjælp til personer, hvis ægtefælle eller samlever afgår ved døden.

Efterlevelseshjælpen er ligesom ydelserne i lovens kapitel 10 (§§ 81-85) ikke en indtægt i aktivlovens forstand, men derimod en engangsydelse, som gives til personer med et særligt behov, jf. principafgørelse 126-12.

Personkreds

54. Retten til efterlevelseshjælp omfatter både ægtefæller (herunder registrerede partnere) og samlevende. Afgrænsningen af samlevende og ikke-samlevende følger principperne i lov om social pension og børnetilskudsloven. Hjælpen kan ikke ydes til efterlevende ægtefæller eller samlevere, der modtager efterlevelserspension efter § 48 i lov om social pension eller § 47 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v.

Bopæl- og samlivskrav

55. Efterlevelseshjælp til personer, hvis ægtefælle eller samlever er afgået ved døden, er betinget af, at den efterlevende levede sammen med afdøde i ægteskab eller i et ægteskabslignende forhold på fælles bopæl her i landet de seneste 3 år forud for dødsfaldet. Kravet om, at den fælles bopæl skal være her i landet, gælder dog ikke for personer, der efter EF-forordning nr. 883/04 afsnit II, med bopæl i en anden medlemsstat af EU/EØS er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, eller som pensionist eller familiemedlem til en pensionist modtager sygehjælp for dansk regning efter forordningens afsnit III, kapitel 1.

Hjælpens størrelse

56. Efterlevelseshjælpen udbetales som et engangsbeløb til efterlevende, hvis beregnede årsindtægt ikke overstiger 372.892 kr. Hjælpen kan højst udgøre 14.496 kr., som nedsættes ved en beregnet årsindtægt over 238.653 kr. og bortfalder ved en beregnet årsindtægt, der overstiger 372.892 kr.

Hjælpen udgør pr. 1. januar 2017:

- 1) 14.496 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på under 238.653 kr.,
- 2) 13.046 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 238.653 kr. - 253.568 kr.,
- 3) 11.597 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 253.569 kr. - 268.483 kr.,
- 4) 10.146 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 268.484 kr. - 283.398 kr.,
- 5) 8.695 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 283.399 kr. - 298.313 kr.,
- 6) 7.249 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 298.314 kr. - 313.228 kr.,
- 7) 5.798 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 313.229 kr. - 328.143 kr.,

- 8) 4.351 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 328.144 kr. - 343.058 kr.,
- 9) 2.899 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 343.059 kr. - 357.973 kr., og
- 10) 1.451 kr. for personer, der har en beregnet årsindtægt på 357.974 kr. - 372.892 kr.

Efterlevelseshjælpen reguleres én gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten og offentliggøres i vejledning om regulering af satser på Beskæftigelsesministeriets område. Efterlevelseshjælpen er skattepligtig, med mindre den ydes som lån (jf. nedenfor). Der betales ikke arbejdsmarkedsbidrag, bidrag til særlig pensionsopsparing og ATP-bidrag af hjælpen.

Den beregnede årsindtægt

57. I opgørelsen af den beregnede årsindtægt indgår den efterlevendes beregnede personlige årsindtægt, herunder eventuelle indtægter, der måtte tilkomme efterlevende som følge af dødsfaldet. Endvidere indgår 30 pct. af efterlevendes formue og formuerettigheder over 149.155 kr., herunder formuerettigheder, som udløses som følge af dødsfaldet. I de tilfælde, hvor der ikke finder skifte sted, indgår 30 pct. af afdødes og den efterlevende ægtefælles formue og formuerettigheder, der overstiger 149.155 kr.

Den beregnede årsindtægt indeholder således en indtægtsdel og et formuetillæg.

Personlig årsindtægt

58. Den personlige årsindtægt beregnes som den efterlevendes indtægt i måneden før tidspunktet for ægtefællens eller samleverens dødsfald tillagt eventuelle indtægter, der måtte tilkomme den efterlevende som følge af dødsfaldet, omregnet til årsbasis. Engangsindtægter medregnes kun én gang.

Den personlige årsindtægt omfatter personlig indkomst med tillæg af positiv kapitalindkomst, der anvendes til beregning af indkomstskat efter personskattelovens § 7, dog før det deri nævnte bundfradrag samt med tillæg af aktieindkomst, der beskattes efter personskattelovens § 8 a, stk. 1 og 2. Ved skønnet over årsindtægten kan der tages udgangspunkt i forskudsopgørelsen med tillæg af indtægter, der måtte blive udløst som følge af dødsfaldet.

Godtgørelse og afkastet af godtgørelse til HIV-smittede blødere m.fl. og HIV-positive transfusionssmittede m.fl. samt erstatning og afkastet af erstatning, jf. lov om erstatning for skader ved LSD-behandling, indgår ikke i den personlige årsindtægt.

For efterlevende til pensionister medregnes beløb, der udbetales til den efterlevende efter § 33, stk. 4-8, i lov om social pension ikke i årsindtægten. For en efterlevende pensionist medregnes det beløb, som den efterlevende vil modtage som enlig pensionist.

Der henvises til bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp.

Formuetillæg

59. Ved beregningen af formuetillægget, der opgøres på tidspunktet for ægtefællens eller samleverens dødsfald, indgår

- 1) indestående i pengeinstitutter m.v.,
- 2) kursværdien af obligationer,
- 3) pantebreve i depot,
- 4) kursværdien af deponerede, børsnoterede aktier,
- 5) kursværdien af investeringsforeningsbeviser,
- 6) restgæld til realkreditinstitutter, reallånefonde, pengeinstitutter, pensionskasser, forsikrings- og finansieringsselskaber, kontokortordninger, pantebreve i depot og studiegæld,

- 7) ejendomsværdien af fast ejendom her i landet og i udlandet,
- 8) gæld vedrørende boligydelsesslån efter lov om individuel boligstøtte og gæld vedrørende lån til betaling af ejendomsskatter,
- 9) kontant beholdning,
- 10) private tilgodehavender, herunder tilgodehavender i udlandet,
- 11) andre værdipapirer end de i nummer 1-5 nævnte, herunder værdipapirer i udlandet,
- 12) værdien af biler m.v.,
- 13) værdien af skibe og andre fartøjer,
- 14) egenkapital i virksomhed og
- 15) anden gæld.

Herudover indgår værdien af den efterlevendes andele i andelsboligforeninger og andre boligfællesskaber. Desuden tillægges eventuelle formuerettigheder, som den efterlevende opnår som følge af dødsfaldet.

Formuen opgøres netto. Således fradrages skatter af skattepligtige engangsudbetalinger til den efterlevende som følge af dødsfaldet. Endvidere indgår arv efter fradrag af skat, afgifter og andre omkostninger i forbindelse med skifte.

Ved opgørelse af formue indgår ikke erstatning for tab af erhvervsevne, der udbetales som følge af personskade efter

- 1) lov om erstatning fra staten til ofre for forbrydelser,
- 2) lov om erstatningsansvar,
- 3) lov om forsikring mod følger af arbejdsskader,
- 4) lov om erstatning for vaccinationsskader,
- 5) lov om patientforsikring,
- 6) lov om lægemiddelskader,
- 7) cirkulære om statens erstatningsordninger for deltagere i praktisk erhvervsorientering,
- 8) lov om erstatning for skadelidte værnepligtige m.fl. eller
- 9) bestemmelser for ansættelse og aflønning af personel ansat på kontrakt i Beredskabskorpsen i forbindelse med humanitært hjælpearbejde.

Der ses desuden bort fra formue, som skyldes beløb, der er udbetalt som godtgørelse for varigt mén og ikke-økonomisk skade samt godtgørelse og afkastet af godtgørelse til HIV-smittede blødere m.fl. og HIV-positive transfusionssmittede samt fra erstatning og afkastet af erstatning, jf. lov om erstatning for skader ved LSD-behandling.

Formuegoder i udlandet medregnes, bortset fra udenlandske erstatninger, der svarer til de ovennævnte.

Hvis der skal finde skifte sted, fastsættes formuetillægget for gifte såvel som samlevende som efterlevendes formue på dødsfaldstidspunktet tillagt arv fra afdødes bo samt rettigheder til skattefrie såvel som skattepligtige engangsudbetalinger, som udløses som følge af dødsfaldet.

Hvis der ikke skal finde skifte sted, fastsættes formuetillægget som fællesformuen på dødsfaldstidspunktet samt rettigheder til skattefrie såvel som skattepligtige engangsudbetalinger, som udløses som følge af dødsfaldet.

Hvis spørgsmålet om skifte ikke er afgjort på ansøgningstidspunktet, er den efterlevendes tilkendegivelse herom retningsgivende for afgørelsen.

Aktivlovens § 14 finder ikke anvendelse ved beregning af formuetillægget.

Der henvises til bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp.

Særlige regler vedrørende lån

60. Personer, der er omfattet af reglerne i lov om lån til betaling af ejendomsskatter, kan ansøge om lån på forskellen mellem den beregnede efterlevelseshjælp og en opgørelse, hvor hjælpen beregnes med fradrag af den formue og de formuerettigheder, der består af fast ejendom, der tjener som bolig for den efterlevende. Lånet kan udbetales a conto.

Lånet ydes efter § 85 a og administreres efter reglerne i lov om lån til betaling af ejendomsskatter, dog sådan at lovens krav om sikkerhedsstillelse, jf. § 4 i lov om lån til betaling af ejendomsskatter, ikke finder anvendelse.

Lånet refunderes efter reglerne i § 106, 2. pkt., i lov om aktiv socialpolitik. Lån, der bliver indfriet, tilfalder staten med 50 pct. Rentebeløb af lån tilfalder kommunen.

Der henvises til bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp.

Regulering af beløb

61. Både støttebeløb og indtægts- og formuegrænser reguleres én gang årligt den 1. januar med satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Beløbene offentliggøres i vejledning om regulering af satser på Beskæftigelsesministeriets område.

Ansøgning

62. Ansøgning om efterlevelseshjælp skal indgives til Udbetaling Danmark. Ansøgningen, herunder ansøgning om lån, skal være Udbetaling Danmark i hænde senest 6 måneder efter ægtefællens eller samleverens dødsfald. Udbetaling Danmark kan se bort fra, at fristen ikke er overholdt, når der er en særlig grund hertil.

Udbetaling Danmark sørger for, at den efterlevende oplyses om mulighederne for efterlevelseshjælp, når Udbetaling Danmark får underretning om et dødsfald, og Udbetaling Danmark har kendskab til, at der er en samlevende ægtefælle eller samlever.

Der henvises til bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp.

Udbetaling

63. Der kan udbetales hjælp, hvis der ved Udbetaling Danmarks behandling af sagen foreligger forhold, der viser, at efterlevendes beregnede indtægt - herunder indtægter og formuerettigheder som følge af dødsfaldet - ikke vil overstige 372.892 kr.

Udbetaling Danmark skal udbetale hjælpen snarest muligt efter ansøgningstidspunktet. Hjælpen udbetales endeligt, hvis der ved Udbetaling Danmarks behandling af sagen foreligger forhold, der viser, at efterlevendes beregnede indtægt - herunder indtægter og formuerettigheder som følge af dødsfaldet - vil ligge inden for det indtægtsinterval, hvor der kan udbetales hjælp. Der kan herefter kun ske efterregulering til gunst for den efterlevende. En efterregulering skal ske inden for 6 måneder efter ansøgningstidspunktet.

Der henvises til bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp.

A conto beløb

64. Hvis der foreligger forhold, der viser, at efterlevendes beregnede årsindtægt kun kan fastslås med betydelig usikkerhed, og den beregnede årsindtægt har en størrelse, der berettiger til efterlevelseshjælp,

udbetaler Udbetaling Danmark efterlevelseshjælpen med et a conto beløb. Udbetaling Danmark skal klart tilkendegive over for den efterlevende, når den udbetalte hjælp er ydet som et a conto beløb.

Et udbetalt a conto beløb reguleres, så snart der er fuldt overblik over den efterlevendes økonomiske situation. Lovens regler om tilbagebetaling finder således ikke anvendelse, bortset fra i tilfælde af svig. Der er ingen absolut tidsgrænse mellem udbetalingen af a conto beløb og den efterfølgende regulering.

Der henvises til bekendtgørelse nr. 553 af 28. april 2015 om efterlevelseshjælp.

Pligt til medvirken

65. Den efterlevende har pligt til at medvirke til at få de oplysninger frem, som er nødvendige for at afgøre størrelsen af den endelige hjælp. Medvirker den efterlevende ikke, kan Udbetaling Danmark beslutte, at den efterlevende ikke har ret til efterlevelseshjælpen.

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, den 20. december 2016

BENT NIELSEN

/ Malene Witzel Hirtsgaard

Relevante bestemmelser i retssikkerhedsloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven samt almindelige forvaltningsretlige principper for god forvaltningsskik

Det er kommunerne, der yder hjælp efter kapitel 10, og Udbetaling Danmark, der yder hjælp efter kapitel 10 a i lov om aktiv socialpolitik.

Kommunen er i sin administration underlagt lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (retssikkerhedsloven), der indeholder regler for, hvordan kommuner og statslige myndigheder skal behandle og afgøre sager på det sociale område. Kommunen skal således behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp efter reglerne i retssikkerhedsloven og regler fastsat i medfør heraf, jf. § 8 i lov om aktiv socialpolitik. Retssikkerhedslovens regler om sagsbehandling m.v. finder tilsvarende anvendelse for Udbetaling Danmark, jf. § 2, stk. 1, og § 5 i lov om Udbetaling Danmark.

Kommunen og Udbetaling Danmark er endvidere omfattet af offentlighedsloven og forvaltningsloven, der indeholder en række forskellige krav til sagsbehandlingen, som kommunen og Udbetaling Danmark skal overholde, herunder regler om inhabilitet, tavshedspligt, notatpligt, videregivelse af oplysninger, vejledning og repræsentation, aktindsigt, partshøring, begrundelse og klagevejledning m.v.

Kommunen og Udbetaling Danmark skal desuden iagttage de almindelige forvaltningsretlige principper, herunder principperne om saglighed, lighed og proportionalitet samt god forvaltningsskik.

Derudover er kommunen og Udbetaling Danmark omfattet af persondataloven, når de indsamler, registrerer og videregiver oplysninger om borgerne.

Nedenfor præsenteres nogle af de væsentligste regler, der gælder for kommunernes og Udbetaling Danmarks sagsbehandling.

Præsentationen er ikke en udtømmende beskrivelse af gældende regler for sagsbehandling. Det skal understreges, at det er kommunerne og Udbetaling Danmark, der har ansvaret for at sikre, at de grundlæggende sagsbehandlingsregler i retssikkerhedsloven, forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven samt almindelige forvaltningsretlige principper og god forvaltningsskik m.v. iagttages i hver enkelt sag.

Officialprincippet/undersøgelsesprincippet

Som et grundlæggende princip gælder det, at det påhviler den enkelte myndighed, evt. i samarbejde med andre myndigheder at fremskaffe de fornødne oplysninger om den foreliggende sag eller dog at foranledige, at private, navnlig parterne, medvirker til sagens oplysning. Dette princip betegnes normalt ”official- eller undersøgelsesprincippet” og udspringer af kravet om saglighed. Undersøgelsesprincippet gælder for oplysningen af alle typer af sager på det sociale område.

Myndigheden har således ansvaret for, at sagerne oplyses i tilstrækkeligt omfang, inden de træffer afgørelse, jf. § 10 i retssikkerhedsloven. Myndigheden har i den forbindelse pligt til at sikre, at der tilvejebringes et fyldestgørende faktisk og retligt grundlag for en afgørelse, som de skal træffe, herunder at fremskaffe de fornødne oplysninger og sikre, at alle relevante forhold er belyst ved det foreliggende materiale, samt at oplysningerne er pålidelige. Se fx principafgørelserne 106-15, 42-15 og 18-14.

Det afgøres ud fra en konkret vurdering i hver enkelt sag, hvilke oplysninger myndigheden skal indhente. Myndigheden kan i forbindelse med sagens oplysning anmode personer, der søger om eller får hjælp, om at medvirke til at få de oplysninger frem, som er nødvendige for at afgøre, hvilken hjælp de er berettigede til, jf. § 11 i retssikkerhedsloven. Borgeren kan anmodes om at medvirke både ved selve behandlingen af ansøgningen og i den periode, hvor der modtages hjælp.

Hvis borgeren ikke medvirker eller ikke giver samtykke til, at myndigheden kan indhente oplysninger, skal myndigheden ifølge § 11 b i retssikkerhedsloven behandle sagen om hjælp på det foreliggende grundlag, medmindre oplysningerne kan indhentes uden samtykke.

Myndighedens vejledningspligt

Kommunen og Udbetaling Danmark skal efter retssikkerhedslovens § 12 skriftligt give borgeren besked om konsekvenserne, hvis borgeren ikke medvirker til sagens oplysning (processuel skadevirkning) samt om, hvilke ændringer der kan have betydning for hjælpen, og som borgeren derfor er forpligtet til at oplyse om.

Udbetaling Danmark skal efter § 2, stk. 2, i lov om Udbetaling Danmark henvise borgere, som skønnes at have behov for helhedsorienteret vejledning, jf. § 5 i retssikkerhedsloven, til kommunen. Kommunen skal efter retssikkerhedslovens § 5 behandle ansøgninger og spørgsmål om hjælp i forhold til alle de muligheder, der findes for at give hjælp efter den sociale lovgivning, herunder også rådgivning og vejledning. Kommunen skal desuden være opmærksom på, om der kan søges om hjælp hos andre myndigheder eller efter anden lovgivning.

Det fremgår også af § 3 i lov om Udbetaling Danmark, at kommunen skal yde generel vejledning om alle de muligheder, der findes for at modtage kontante ydelser og økonomiske tilskud på Udbetaling Danmarks sagsområde. Hvis borgeren har behov for yderligere detaljeret vejledning om ydelser og tilskud på Udbetaling Danmarks sagsområder, skal kommunen henvise borgeren til Udbetaling Danmark.

Notatpligt

Efter offentlighedslovens § 13 skal en myndighed m.v., der i sager, hvor der vil blive truffet afgørelse af myndigheden m.v., og som mundtligt eller på anden måde bliver bekendt med oplysninger om en sags faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, der er af betydning for sagens afgørelse, snarest muligt gøre notat om indholdet af oplysningerne eller vurderingerne. Det gælder dog ikke, hvis oplysningerne eller vurderingerne i øvrigt fremgår af sagens dokumenter. En myndighed m.v. skal i sager, hvor der vil blive truffet en afgørelse, endvidere snarest muligt tage notat om væsentlige sagsekspeditionsskridt, der ikke i øvrigt fremgår af sagens dokumenter.

Notatpligten gælder kun i sager, hvor der er eller vil blive truffet en afgørelse (afgørelsessager). Notatpligten gælder sagens faktiske grundlag eller eksterne faglige vurderinger, blot de har betydning for sagen. Notatpligten gælder, uanset på hvilken måde forvaltningsmyndigheden bliver bekendt med oplysningerne, herunder om oplysningerne modtages telefonisk eller på anden måde.

Noteringerne skal foretages snarest muligt efter, at myndigheden m.v. bliver bekendt med oplysningerne eller vurderingerne.

Overholdelse af notatpligten har bl.a. betydning, når der skal gives aktindsigt, og når der skal tages stilling til, om grundlaget for en afgørelse er til stede.

Partshøring

Efter forvaltningslovens § 19, stk. 1, har myndigheder pligt til at foretage partshøring, når parten ikke kan antages at være bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, hvis oplysningerne er til ugunst for parten og af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Reglerne om partshøring har sammenhæng med undersøgelsesprincippet og skal medvirke til at sikre, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, inden kommunen træffer afgørelse.

Pligten til partshøring efter forvaltningslovens § 19 gælder for sager, hvor der er eller vil blive truffet en afgørelse (afgørelsessager). Inden myndigheden træffer afgørelse i en sag, skal myndigheden således sikre, at borgeren har haft lejlighed til at udtale sig om de faktiske omstændigheder, som myndigheden agter at lægge til grund ved afgørelsen, og som borgeren ikke i forvejen må antages at være bekendt med. Det gælder dog kun, hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse, eller borgeren ikke er bekendt med, at myndigheden er i besiddelse af de pågældende oplysninger.

Det forhold, at en borger kender til en ugunstig oplysning af væsentlig betydning for sagens bedømmelse, fritager ikke myndigheden fra at partshøre, hvis borgeren ikke er bekendt med, at oplysningen vil blive brugt i den aktuelle sammenhæng. I forbindelse med partshøringen kan myndigheden oplyse borgeren om, hvilken afgørelse kommunen forventer at træffe på baggrund af de oplysninger, som kommunen er i besiddelse af (en såkaldt agterskrivelse).

En partshøring, herunder partshøring hvori der er indarbejdet en agterskrivelse, skal normalt foretages skriftligt. Det gælder især, når der foreligger et omfattende oplysningsgrundlag.

Partshøring af borgeren skal ske, før myndigheden træffer afgørelse. Partshøring skal i øvrigt ske på en måde, i en form og med en frist, der stemmer overens med formålet med partshøringen, jf. forvaltningsloven § 19.

Myndigheden har pligt til at journalisere partshøringsbrevet samt svaret på partshøringen på personens sag.

Partshøring er en garantiforskrift.

Afgørelser

Det følger af god forvaltningsskik, at skriftlige henvendelser besvares skriftligt, medmindre parten accepterer en mundtlig afgørelse. Endvidere følger det af god forvaltningsskik, at særligt indgribende eller bebyrdende afgørelser bør meddeles skriftligt. Den, der er part i en sag, hvori der træffes afgørelse af en forvaltningsmyndighed, har i almindelighed krav på at få afgørelsen meddelt skriftligt.

Myndigheden skal derfor normalt vælge skriftlige afgørelser og skriftlig kommunikation i øvrigt. Ved vurderingen af, hvorvidt en afgørelse bør meddeles skriftligt eller mundtligt, må det i øvrigt tages i betragtning, at en skriftlig afgørelse vil kunne have betydning for såvel borgeren som myndigheden, idet en skriftlig afgørelse typisk vil kunne gøre det mere klart for borgeren, hvad afgørelsen nøjagtigt går ud på. Skriftlig meddelelse af en afgørelse vil desuden give myndigheden et mere sikkert bevis for, at afgørelsen faktisk er meddelt parten og for, hvad afgørelsen gik ud på.

Afgørelser skal normalt meddeles direkte til parten. Når myndigheden har truffet afgørelse i sagen, har myndigheden således ansvaret for, at afgørelsen meddeles direkte til parten. At myndigheden bekendtgør afgørelsen overfor parten er en garantiforskrift.

En afgørelse, herunder en agterskrivelse, der sendes ved anvendelse af Offentlig Digital Post (fx e-Boks eller www.borger.dk), anses for at være kommet frem på det tidspunkt, hvor den er tilgængelig for adressaten for meddelelsen i den elektroniske postkasse, jf. § 10 i Lov om Offentlig Digital Post.

Begrundelse

Ifølge forvaltningslovens § 22 skal en afgørelse, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold. Begrundelsespligten er uddybet i forvaltningslovens §§ 22-24.

En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, som afgørelsen er truffet i henhold til. I det omfang afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

En begrundelse for en afgørelse skal fremtræde som en forklaring på, hvorfor afgørelsen har fået det pågældende indhold og skal således indeholde en henvisning til retsgrundlaget, dvs. de bestemmelser, praksis, principafgørelser m.v., samt de skønsmæssige hovedhensyn, som myndigheden har lagt til grund, herunder de faktiske omstændigheder, som afgørelsen bygger på.

Klagevejledning og klageadgang

Ifølge forvaltningslovens § 25 skal afgørelser, som kan påklages til anden forvaltningsmyndighed, når de meddeles skriftligt, være ledsaget af en vejledning om klageadgang med angivelse af klageinstans og oplysning om fremgangsmåden ved indgivelse af klage, herunder om eventuel tidsfrist. Det gælder dog ikke, hvis afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

Henvisning til regler

Om de forvaltningsretlige regler og krav til sagsbehandlingen henvises i øvrigt til Socialministeriets vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område (Retssikkerhedsvejledningen), Justitsministeriets vejledning nr. 11740 af 4. december 1986 om forvaltningsloven og vejledning nr. 9847 af 19. december 2013 om offentlighed i forvaltningen. Vejledningerne kan findes på www.retsinformation.dk.

For en nærmere gennemgang af reglerne for behandling af personoplysninger i persondataloven henvises til vejledning nr. 73 af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område (Retssikkerhedsvejledningen).